

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA 2020–2023

HAUSJÄRVEN KUNTA
Keskustie 2-4, 12100 Oitti

2/2020

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	3
2.	HAUSJÄRVEN YMPÄRISTÖOLOJEN JA ARVIO YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN RISKEISTÄ	4
3.	VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RESURSSIT	4
3.1.	Valvonnan tavoitteet ja sisältö.....	4
3.2.	Valvonnan voimavarat	5
3.3.	Henkilöstön koulutus	5
3.4.	Valvonnan maksullisuus	5
3.5.	Viranomaisten välinen yhteistyö.....	5
3.6.	Toimintojen riskinarviointi	6
3.7.	Valvontaohjelma	7
4.	VALVONNAN TOTEUTTAMINEN	7
4.1.	Tarkastuskäynnit	8
4.2.	Vuosiraportointi	9
4.3.	Toiminnan vaikutusten tarkkailu.....	9
4.4.	Valitukset ja ilmoitukset.....	9
4.5.	Hallintopakkokeinot	10
4.6.	Projekteina toteutettava valvonta	10
5.	VALVONTAKOhteet	10
5.1.	Ympäristöluovallisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonta	10
5.2.	Ei-lupavelvollisten toimintojen valvonta.....	11
5.3.	Maa-aineslain valvonta	11
5.4.	Muu lainsäädännön valvonta	11
6.	MENETTELYOHJEET	12
7.	VALVONTASUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN.....	13

1. JOHDANTO

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämättömyyden vuoksi tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Valvonnassa seurataan ja tarvittaessa huolehditaan siitä, että Hausjärven kunnan alueella toimitaan kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan alaisen lainsäädännön ja päätösten mukaisesti. Akuutteihin valvontatapahtumiin reagoidaan tilanteen vaatimalla tavalla.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma (*valvontasuunnitelma*). Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskiarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelmaan ei ole sisällytetty esimerkiksi lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelua, lausuntojen valmistelua, toimenpiteiden käsittelyä tai kuntalaisten ja yritysten muuta neuvontaa. Valvontasuunnitelma on tarkastettava säännöllisesti. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta tulee laatia ohjelma (*valvontaohjelma*). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistuvista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Hausjärven kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma keskittyy ympäristönsuojelulain mukaisten tarkastusten suunnitelmalliseen järjestämiseen. Kunnan alueella on myös Etelä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) luvittamia toimintoja, joita valvoo Hämeen ELY-keskus. Vaikka näissä kohteissa ELY-keskus suorittaa tarkastuksen ensisijaisesti, on myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella valvontavastuu. Hämeen ELY-keskuksen käytäntönä on, että kunnan ympäristöviranhaltijalle varataan mahdollisuus osallistua tarkastukselle.

2. HAUSJÄRVEN YMPÄRISTÖOLOT JA ARVIO YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN RISKEISTÄ

Valvontasuunnitelma kattaa koko Hausjärven kunnan alueen. Valvonta-alueen asukasmäärä on 8 270 (Hämeen liitto, 31.12.2019), taajama-aste oli vuonna 2018 64,5 % (Tilastokeskus). Hausjärven kokonaispinta-ala on 398,8 km² (Hämeen liitto), josta maapinta-alaa 389,4 km² (Tilastokeskus, 2018). Kunnan halki kulkee Riihimäen ja Lahden välinen kantatie 54 sekä Riihimäki-Lahti –rataosuus, kunnan länsipuolella kulkee päärata. Tieliikenne ja vaarallisten aineiden kuljetukset muodostavat mahdollisen pilaantumiskäsitteen, johon ei voida valvontasuunnitelmassa esitetyin keinoin vaikuttaa.

Hausjärven kunnassa on neljä taajamaa: Hikiä, Monni, hallinnollinen päätaajama Oitti ja Ryttylä, joiden alueelle tiiviimpi asutus on keskittynyt. Hausjärven kulttuuriympäristölle ovat ominaista vanhat hämäläiskylät ja kauniit viljelysmaisemat. Jääkausi muovasi Hausjärven maisemaan reunamuodostumat eli harjut ja lukot.

Hausjärven kunnassa on 27 järveä, joista suurimmat ovat Valkjärvi (101,7 ha), Pursijärvi (87,95 ha) ja Ansionjärvi (74,05 ha). Vesistöjen tilaa seurataan säännöllisesti. Kunnan halki kulkee Päijänne-tunneli, jonka varrella pohjavettä tarkkaillaan säännöllisesti. Päijänne-tunnelin ympäristöä käsitellään kuin I-luokan pohjavesialuetta. Luokiteltuja 1. ja 2. luokan pohjavesialueita kunnan alueella on 12 kpl. Riskejä pohjavesialueille aiheuttavat muun muassa teollisuus- ja yritystoiminta, maa-ainesten otto, tieliikenne, öljysäiliöt, jätevesiviemärit sekä pilaantunut maaperä ja pohjavesi.

3. VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RESURSSIT

3.1. Valvonnan tavoitteet ja sisältö

Tavoitteena on järjestää ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että varmistetaan lainsäädännön ja lupien noudattaminen ja, että valvonta on käytettävät resurssit huomioiden laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteen synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen.

Luvanvaraisten toimintojen valvontaan kuuluvat suunnitelmalliset tarkastukset, toiminnanharjoittajalta edellytetyt raportit ja selvitysten tarkastaminen sekä neuvottelut ja annettavat lausunnot. Muita kuin luvanvaraisia tai rekisteröityjä toimintoja valvotaan pääasiassa tulleiden valitusten tai haittailmoitusten perusteella.

Valvonnan suunnitelmallisuudella pyritään valvonnan tehokkaaseen ja yhdenmukaiseen toteutukseen ja käytäntöihin, ympäristön pilaantumisen estämiseen sekä toimintojen aiheuttamien ympäristövaikutusten seuraamiseen. Suunnitelmallisella valvonnalla pyritään varmistamaan riittävä ja ennalta määritelty tarkastustiheys eri toiminnoille. Laitoskohtainen määräaikaistarkastusten sekä muiden valvontatoimenpiteiden tarpeellisuus ja aikataulu määritellään toiminnasta ympäristölle ja terveydelle aiheutuvien riskien perusteella. Tarkastustoiminnan säännöllisyys perustuu valvontasuunnitelmaan ja –ohjelmaan.

3.2. Valvonnan voimavarat

Hausjärven kunnassa ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta ja sen alaisena viranhaltijana ympäristösihteeri, jolle lautakunta on delegoinut muun muassa ympäristönsuojelulain mukaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden. Ympäristösihteeri hoitaa ympäristönsuojeluun liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä. Valvontaan liittyviin toimistotehtäviin kuten laskutukseen on käytettävissä osa toimistosihteerin työajasta.

Valvontasuunnitelman toteuttamiseen liittyvät tarkastukset ja raporttien seurannat yms. tehdään osana normaalia työnkuvaa ja työajasta vain pieni osa voidaan irrottaa nimenomaan suunnitelmallista valvontaa varten. Lisäksi osa valvontaan käytettävissä olevasta työajasta on varattava tarkastuskäyntien suunnitteluun, raporttien tarkastamiseen, tarkkailutulosten seurantaan ja neuvontaan.

Ympäristölupien valvontaa kohdennetaan niin, että valvontaa on kohdennettu ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen kannalta keskeisiin valvontatehtäviin, kuten poikkeuksellisiin tilanteisiin, luparikkomuksiin ja yleisöilmoitusten käsittelyyn sekä ympäristölupien lupamääräysten noudattamisen valvontaan.

3.3. Henkilöstön koulutus

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on tärkeä merkitys tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Kouluttautumisen tavoitteena on tuntee ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla ja hallintoprosesseissa. Koulutus on pääasiassa ulkopuolisten tahojen järjestämää.

3.4. Valvonnan maksullisuus

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun ympäristönsuojelulain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä sekä valvontaohjelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä. Maksun suuruus ja sen perusteet määritetään kunnan hyväksymässä taksassa.

3.5. Viranomaisten välinen yhteistyö

Hausjärven kunnan alueella ympäristölupavervollisten kohteiden valvontavastuu on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella sekä tietyissä kohteissa (aluehallintoviraston luvittamat kohteet) ja asioissa, kuten monissa vesilain mukaisissa valvonta-asioissa (esim. ruoppausilmoitukset) Hämeen ELY-keskuksella. Yhteistyö ja yhteydenpito ympäristösihteerin ja Hämeen ELY-keskuksen edustajien kanssa on säännöllistä.

Ympäristösihteeri pitää säännöllisesti yhteyttä myös naapurikuntien viranhaltijoihin. Muun muassa kuntien rajalla tapahtuva toiminta voi edellyttää lausunnon pyytämistä naapurikunnasta. Myös paikallisen terveystarkastusviranomaisen kanssa tehdään joissakin asioissa yhteistyötä (mm. mahdolliset meluvalituskohteet, terveyshaitta).

Lisäksi kunnan rakennusvalvonnan kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä muun muassa roskaantumisasiossa. Siistimistä vaativissa kiinteistöissä pidetään tarvittaessa yhteisiä tarkastuksia.

Jätehuoltoviranomaisena Hausjärvellä toimii jätelautakunta Kolmenkierto, joka toimii 12 kunnan yhteislautakuntana. Jätelautakunnan isäntäkuntana toimii Hämeenlinnan kaupunki. Jätehuollossa toimii yhteistyössä kaikkiaan kolme eri toimijaa, kuntien yhteinen jätelautakunta Kolmenkierto, kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokapula Oy ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Lautakunnalle kuuluu jätehuollon viranomaistehtävät, Kiertokapula Oy:lle jätehuollon palvelutehtävät ja ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuollon valvonta.

Pelastuslaitos on yhteistyötaho onnettomuustapauksissa. Onnettomuuksista, joista voi aiheutua mahdollista ympäristön pilaantumisen vaaraa, pelastuslaitos ilmoittaa ympäristösihteerille. Ympäristösihteerii pyrkii tarvittaessa lähtemään kohteeseen mahdollisuuksien mukaan. Mikäli kohteeseen lähteminen ei ole mahdollista, keskustellaan torjunnasta ja jatkotoimista puhelimitse. Tarvittaessa ympäristösihteerii on onnettomuudesta yhteydessä myös ELY-keskukseen (mm. pilaantuneet maat).

Joissakin tapauksissa yhteistyötä tehdään myös poliisin kanssa. Poliisilta saa tarvittaessa virka-apua esimerkiksi tarkastusten tai tutkimusten suorittamiseen.

3.6. Toimintojen riskinarviointi

Tarkastusaikataulua, tarkastustiheyttä ja voimavarojen tarvetta suunniteltaessa huomiointiin on otettu:

- laitos tai toiminta, toiminnan laajuus ja luonne
- toiminnan ympäristövaikutukset, sijaintipaikka ja päästöt
- ympäristönsuojelun taso, kehitysvaihe
- vastuullisuus, velvoitteiden hoitaminen
- valvonnan resurssit.

Valvontasuunnitelmassa valvottavat laitokset on jaettu neljään luokkaan:

- kerran vuodessa tarkastettavat
- joka toinen vuosi tarkastettavat
- joka kolmas vuosi tarkastettavat
- otantaperusteisesti kerran lupakaudessa tarkastettavat, kuitenkin vähintään joka 5-10 vuosi tarkastettavat.

Ympäristölupavelvollisten kohteiden luokkien jako on tehty Ympäristöministeriön Ympäristövalvonnan ohjeen (2016) mukaisesti ja kohteiden jaossa valvontaluokkiin on hyödynnetty soveltuvin osin Hämeen ELY-keskukselta saatua valvontaluokkien tarkastelukehikkoa (taulukko 1). Taulukkoa ja tarkasteluvälejä tarkasteltaessa tulee huomioida, että kaikki tarkastelukehikon riveillä esitetyt väitteet eivät välttämättä koske jokaista laitosta. Esimerkiksi joka toinen vuosi tarkasteltavien laitosten ympäristönsuojelun tasossa ei automaattisesti ole kehitettävää, vaan tarkastelukehikkoa on hyödynnetty ainoastaan työkaluna lupavelvollisten kohteiden riskien tunnistamisessa. Valvontakohteiden luokittelussa erityistä huomiota on kiinnitetty pohjavesialueelle sijoittumiseen, edellisten tarkastusten kokemuksiin sekä kohteista viime vuosina tullessiin yhteydenottoihin.

Taulukko 1. Valvontaluokkien tarkastelukehikko. Lähde Hämeen ELY-keskus.

Valvonta-luokka	Laitos	Ympäristövaikutus	Ympäristönsuojelun taso	Vastuullisuus	Valvonta
Luokka 1 Vaatii hyvin aktiivista valvontaa	kompleksinen	hyvin suuri vaikutus tai suuri riski	erittäin paljon kehitettävää, hyvin passiivinen	vakavia laiminlyöntejä	joka vuosi
Luokka 2 vaatii aktiivista valvontaa	laajamittainen tai erityisky-symyksiä sisältävä	huomattava vaikutus tai riski	merkittävästi kehitettävää, passiivinen	laiminlyöntejä	joka toinen vuosi
Luokka 3 vaatii perusvalvontaa	tyypillinen	tavanomainen	hyvä, normaali	koko lailla ok	joka neljäs vuosi
Luokka 4 vaatii vähäistä valvontaa	tyypillisesti yksinkertaisempi	vähäinen	keskimääräistä parempi, oma toiminen	toiminta esimerkillistä	joka kahdeksas vuosi

Tarkastustoiminta kohdistuu erityisesti laitoksiin ja toimintoihin, joiden ympäristövaikutukset ja arvioidut riskit ovat suurimmat. Tarkastustiheyttä arvioitaessa on otettu huomioon tehtävä tarkastus lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä sekä mahdollinen tarkastus ensimmäisen raportointivelvollisen vuoden jälkeen.

3.7. Valvontaohjelma

Valvontaohjelma laaditaan ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaisesti. Valvontaohjelma muodostuu laitosluelestosta, joka sisältää laitokohtaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma sisältää myös kuvauksen edellisen vuoden ohjelman toteutumisesta. Yksityiskohtainen valvontaohjelma on eijulkinen asiakirja, sillä sen julkaiseminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista ja se sisältää tarkkoja tietoja valvontakohteista. Valvontaohjelmasta laaditaan julkinen yhteenveto.

Valvontaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon laitoksille aiemmin tehty valvonta. Ohjelman vuosittaisia tarkastuksia määriteltäessä priorisoidaan laitokset, edellisen tarkastusajankohdan ja riskiluokituksen mukaan. Ohjelman laatimisessa huomioidaan myös valvontatoimenpiteiden jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan toteuttamiseen.

4. VALVONNAN TOTEUTTAMINEN

Ympäristönsuojelulaissa tarkoitettulla viranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus valvontaa varten muun muassa saada salassapitovelvollisuuden estämättä välttämättömiä tietoja viranomaisilta ja toiminnanharjoittajalta, kulkea toisen alueella, saada tarpeelliset tiedot tuotteen valmistuksesta ja siinä käytettävistä aineista sekä valmistettavista, maahan tuotavista tai muutoin markkinoille saatettavista tuotteista tuotteen valmistajalta, maahantuojalta tai muulta markkinoille saattajalta, suorittaa mittauksia sekä ottaa näytteitä ja tallentaa ääntä tai kuvaa, päästä paikkaan, jossa toimintaa

harjoitetaan, tarkkailla toimintaa sekä sen päästöjä ja ympäristövaikutuksia sekä tehdä tarkastuksia edellä mainittuja keinoja käyttäen (YSL 172 §). Hausjärven kunnassa tarkastusoikeus on delegoitu ympäristösihteerille.

Valvontatyötä ovat mm. tarkastusten suorittaminen, raporttien tarkistaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, mahdollinen projektiluonteinen valvonta sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen.

Ensisijaisesti hoidetaan aina valitukset sekä toiminnanharjoittajien häiriöpäästöilmoitukset. Tästä johtuen valvontasuunnitelmaa ei välttämättä aina pystytä toteuttamaan suunnitellusti. Tarvittaessa valvontatiheyttä muutetaan tai kohde tarkastetaan valvontasuunnitelmaan merkittyä aikaisemmin, jos esimerkiksi vuosiraportointien valvonnan yhteydessä havaitaan tähän tarvetta.

Ympäristösihteerin osallistuu mahdollisuuksien mukaan vuosittain aluehallintoviranomaisen suorittamiin lupavalmisteluun liittyviin sekä ELY-keskuksen suorittamiin lupavelvollisten kohteiden valvontaan liittyviin tarkastuksiin. Kunnan ja aluehallintoviranomaisen toimivaltajako lupa-asioissa perustuu valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta (713/2014) ensimmäiseen lukuun (lupaviranomaisessa käsiteltävät lupa-asiat). Tyypillisesti kunnan toimivaltaan kuuluvat pienemmät ja ympäristövaikutuksiltaan vähäisemmät toiminnot.

4.1. Tarkastuskäynnit

Valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti (YSL 167 §). Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Tarkastus on suoritettava myös tarvittaessa ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaisessa onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteessa ja 186 §:n mukaisissa vireillepanoasioissa.

Valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia ja saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja on säädetty myös maa-aineslain (555/1981) 14 §:ssä, vesilain (587/2011) 14 luvun 3 §:ssä sekä jätelain (646/2011) 123 §:ssä.

Tarkastuksesta on laadittava tarkastuskertomus. Kaikki käynnit laitoksissa eivät välttämättä ole ympäristönsuojeluasetuksen mukaisia tarkastuksia. Usein tehdään tutustumiskäyntejä, pidetään neuvottelu yrityksen tiloissa tai tarpeen vaatiessa käydään laitoksen lähellä tai pihassa. Valvontasuunnitelmassa tarkoitetaan tarkastuskäynnillä sellaista paikan päällä laitoksessa käyntiä, jonka perusteella on laadittu pöytäkirja. Toiminnanharjoittajan edustajan tulee olla mukana tarkastuksessa, ja käynnistä on yleensä pitänyt sopia etukäteen.

Yhteen tarkastukseen kuluu 1–2 työpäivää. Tähän kuuluu yrityksen tietojen haku ja tarkastus, yhteydenotto yritykseen, tarkastuskäyntiin kuluva työaika matkoineen ja tarkastuspöytäkirjan laatiminen.

4.2. Vuosiraportointi

Uusissa ympäristölupapäätöksissä on toiminnasta pääsääntöisesti määrätty tekemään vuosiraportti. Vuosiraportti on yleensä edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden maaliskuun tai huhtikuun loppuun mennessä. Vuosiraportoinnista on voitu määrätä myös suoraan laissa tai asetuksessa.

Ympäristösihteeri tarkistaa, että kaikki vuosiraportit ovat tulleet ja pyytää puuttuvat raportit luvan haltijoilta, ensin puhelimitse tai sähköpostitse ja tarvittaessa kehotuskirjeellä. Vuosiraportti tarkistetaan vertaamalla siinä olevia tietoja ympäristölupapäätöksen tietoihin. Tarvittaessa pyydetään toiminnanharjoittajalta lisätietoa raportissa esitetyistä asioista. Jos toiminta on olennaisesti laajentunut tai muuttunut, on aloitettava neuvottelut uuden luvan tarpeesta.

Vuosiraportti on hyvä ja nopea valvonnan keino, jota käyttämällä luvanhaltijan ja viranomaisen välillä on vuosittaista yhteydenpitoa.

4.3. Toiminnan vaikutusten tarkkailu

Ympäristölupapäätöksiin on kirjattu tarkkailumääräyksiä. Niiden toteuttamista ja tuloksia valvotaan vuosittain. Ympäristösihteeri tarkistaa, että tarkkailutulokset ovat tulleet ja pyytää puuttuvat tulokset toiminnanharjoittajilta. Tarkkailutuloksia verrataan luvassa asetettuihin raja-arvoihin tai aiempiin tarkkailutuloksiin. Jos raja-arvot ylittyvät tai tarkkailutuloksissa havaitaan olennaisia muutoksia huonompaan, tulee valvontaviranomaisen edellyttää toiminnanharjoittajaa selvittämään, mistä havainnot johtuvat ja korjaamaan mahdolliset puutteet toiminnassa.

4.4. Valitukset ja ilmoitukset

Ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaan jos haitasta tehdyn ilmoituksen vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvítettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Yleensä valitukset lupapalvelollisten laitosten toiminnasta tulevat lähinaapureilta heille aiheutuvien haittojen vuoksi.

Valvontaviranomaisen on selvítettävä mahdollisen haitan esiintyminen ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin haitan poistamiseksi. Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi olla vaikeaa muun muassa sen ajoittaisuuden takia. Usein yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on helpoin tapa edetä asian selvittämisessä. Monesti tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnan harjoittajan kanssa. Mikäli asia ei etene neuvottelemalla, valvontaviranomainen voi antaa tarvittavat määräykset YSL 175 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa YSL 182 §:n perusteella viranhaltija. Silloinkin asia on tuotava viivytyksettä ympäristölautakunnan päätettäväksi.

Nimettömiin ilmoituksiin reagoiminen on viranomaisen omassa harkinnassa. Aiheettomilta tuntuvat nimettömät ilmoitukset voi jättää huomiotta.

4.5. Hallintopakkeineot

Laadukas ja tehokas valvonta edellyttää, että viranomainen ryhtyy havaituissa laittomissa tilanteissa ja luparikkomuksissa tarpeellisiin toimenpiteisiin (neuvottelu, kehoitus, määräys, hallintopakko). Mikäli toiminnanharjoittaja ei noudata lakeja tai niiden nojalla annettuja asetuksia tai määräyksiä, voi viranomainen tehostaa määräystään hallintopakkolla. Se on hallinnollinen keino veloitettun pakottamiseksi tekemään jotain tai olemaan tekemättä jotain. Hallintopakkoprosessi on kaksivaiheinen: ensin veloitteen ja siihen liitettävän tehosteen asettaminen ja myöhemmin mahdollisesti tehosteen tuomitsemisen/täytäntöönpano.

Tapauskohtaisesti tulee harkittavaksi myös tutkintapyynnön tekeminen poliisille. Ympäristönsuojelulain 188 §:n mukaan valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus 224 ja 225 §:ssä tarkoitetusta teosta tai laiminlyönnistä (mm. ympäristön turmeleminen) poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

4.6. Projekteina toteutettava valvonta

Laitoksilta ja toiminnoilta, jotka eivät säännöllisesti toimita vuosiraporttia, voidaan ajoittain pyytää samanlaisia toimintaa koskevia tietoja kuin vuosiraporteissa. Samanaikaisesti voidaan pyytää esim. kaikkien tiettyä toimialaa (esim. eläinsuojat) olevien laitosten tietoja. Tämä on hyödyllistä esim. silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanon määräaika lähestyy. Tällaisissa tapauksissa on jatkotoimenpiteiden suunnitteluun ja neuvotteluun toiminnanharjoittajan kanssa varattava riittävästi aikaa.

Myös muita kuin ympäristöluvanvaraisia laitoksia voidaan tarkastaa projektiluontoisesti. Projektiluonteista valvontaa suoritetaan resurssien ja kulloisenkin työtilanteen sallimissa puitteissa.

5. VALVONTAKOhteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös kuntalaisten yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

5.1. Ympäristölupavallisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonta

Ympäristölupavollisia tai rekisteröityjä laitoksia Hausjärven kunnan alueella on yhteensä 36 kpl (tilanne 31.12.2019), joista kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia 25 kpl (23 ympäristölupaa ja 2 rekisteröityä kohdetta) ja aluehallintoviranomaisen toimivaltaan kuuluvia 11 kpl. Ensisijainen valvontavastuu aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvien kohteiden osalta on paikallisella elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksella (Hämeen ELY-keskus). Taulukossa 2. on esitetty Hausjärven kunnan alueella olevat ympäristönsuojelulain nojalla valvottavat kohteet toimialoittain jaoteltuna.

Taulukko 2. Hausjärven kunnan alueella sijaitsevat valvontasuunnitelmaan sisällytetyt ympäristönsuojelulain nojalla valvottavat kohteet, tilanne 31.12.2019.

Valvottavat kohteet	kpl
Eläinsuoja	6
Ampumarata	1
Betonituotetehdas	3
Jakeluasema	3
Krematorio	1
Moottoriturheilurata	2
Murskaus	7
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	1
Energiantuotanto	1
Yhteensä	25

5.2. Ei-lupavelvollisten toimintojen valvonta

Ympäristöluvallisten laitosten lisäksi kunnan alueella on mm. laitoksia ja yrityksiä, joiden toiminta ei edellytä ympäristölupaa, mutta joiden toiminnasta saattaa aiheutua riskejä ympäristölle. Tällaisia voivat olla muun muassa pienet toimijat, joiden toiminnan kapasiteetti ei ylitä ympäristölupavelvollisuuden lupakynnystä.

Tämäntyyppisten laitosten valvontaa tehdään kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa ja pääasiassa valvontaa suoritetaan ainoastaan valitusten ja ilmoitusten perusteella.

5.3. Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslaissa (555/1981) tarkoitetulla valvontaviranomaisella on valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla (14 §). Hausjärven kunnassa maa-aineslain mukaisena valvontaviranomaisena toimii ympäristölautakunta, joka on delegoinut tarkastusoikeuden ympäristösihteerille. Maa-aineslain mukaan tarkastukset voivat koskea mm. lupapäätöksessä ottamistoiminnalta edellytetyjä seikkoja sekä muita vastaavia ottamistoiminnan laatua ja vaikutuksia koskevia seikkoja.

Voimassaolevia maa-aineslupia Hausjärven kunnan alueella on 12 kpl (tilanne 31.12.2019). Maa-aineslupavelvollisten kohteiden luokittelussa ei ole käytetty edellä esitettyä tarkastelukehikkoa, vaan lähtökohtaisesti kaikki maa-aineslupavelvolliset kohteet tarkastetaan vuosittain.

5.4. Muu lainsäädännön valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on ympäristönsuojelulain valvonnan lisäksi valvontatehtäviä muun muassa jätelaissa, vesihuoltolaissa, maastoliikennelaissa, vesilaissa ja luonnonsuojelulaissa. Vesihuoltolain osalta ympäristönsuojeluviranomaisen valvonta kohdistuu lähinnä vesihuoltolaitoksen verkostoon liittymisvelvollisuuden valvontaan.

Muita valvontakohteita ovat muun muassa vesilain mukaiset asiat, haja-asutuksen jätevesiasiat ja jätehuollon valvonta.

Edellä esitetyt kohteet ja asiat valvotaan pääasiassa asioiden vireille tulon mukaisesti, eikä niiden valvontaa ole huomioitu tätä suunnitelmaa laadittaessa.

6. MENETTELYOHJEET

Tarkastukseen valmistaudutaan etukäteen käymällä lupapäätös ja raportointitiedot sekä mahdolliset muut asiakirjat, kuten edellinen tarkastusmuistio läpi. Käsiteltävistä asioista laaditaan lista. Tarkastuksen ajankohta sovitaan etukäteen esim. puhelimitse toiminnanharjoittajan kanssa.

Tarkastuksen aluksi kerrotaan, miksi tarkastus on järjestetty ja mikä on sen tarkoitus. Yleensä tarkastus aloitetaan neuvottelulla, jossa verrataan laitoksen nykyistä toimintaa ympäristölupapäätöksen kertoelmaosassa esitettyyn sekä lupaehtoihin. Neuvottelussa on tärkeää selvittää, onko laitoksen toiminnassa tapahtumassa muutoksia. Jos lainsäädännön kautta tai muutoin on tullut laitosta koskevia uusia velvoitteita, niistä kerrotaan ja keskustellaan tarkastuksen aikana.

Laitoksen toimitilat kierretään tarkastuksen aikana, joskus kokonaan ja joskus vain tietyiltä osilta. Keskustelun ja kierroksen aikana ilmi tulleista epäkohdista huomautetaan tarkastuksella ja tarvittaessa neuvotellaan tarvittavista korjauksista tai muutoksista toiminnassa. Erityisesti nämä huomautukset sekä muut uudet, esille tulleet asiat kirjataan tarkastuksen jälkeen laadittavaan pöytäkirjaan.

Jos tarkastuksessa on sovittu korjauksista tai muutoksista tietyssä aikataulussa, näiden toimenpiteiden toteutumista seurataan. Seuranta on mahdollista seuraavassa tarkastuksessa, taikka toimenpiteiden suorittamisesta pyydetään ilmoittamaan kirjallisesti tiettyyn ajankohtaan mennessä. Joskus asian voi tarkistaa puhelimitse, kun taas jotkut asiat on syytä tarkistaa paikan päällä.

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää, onko toiminta lakien ja niiden perusteella annettujen määräysten sekä ympäristöluvan mukaista. Tiedottamisen ja neuvonnan kannalta on hyvä muistaa ottaa esille myös seuraavat asiat: edellisessä tarkastuksessa havaitut epäkohdat, lupaehtojen muutostarpeet, vuosiraporteissa ilmoitetut tarkkailutulokset, tarkkailun käytännön suorittaminen, tarkkailun jatkamisen tai muuttamisen tarve, mahdolliset asianosaisten ym. yhteydenotot laitosta koskevista asioista, uudet, laitosta koskevat säädökset ja ohjeet, ympäristön tilaa koskevat tutkimukset esim. laitoksen lähialueilta ja ympäristöalaa koskevat toimialalle soveltuvat koulutukset.

Mikäli toiminnanharjoittaja ei noudata lakeja tai niiden nojalla annettuja asetuksia tai määräyksiä, voi viranomainen tehostaa määräystä hallintopakolla. Se on hallinnollinen keino velvoitetun pakottamiseksi tekemään jotain tai olemaan tekemättä jotain. Säännökset hallintopakosta löytyvät uhkasakkolaista (UHKASAKKO L 1113/1990) sekä yleisestä hallintoa säätelevästä hallintolaista (HL 434/2003). Hallintopakkoprosessi on kaksivaiheinen: ensin velvoitteen ja siihen liitettävän tehosteen asettaminen ja myöhemmin mahdollisesti tehosteen tuomitseminen/täytäntöönpano.

Tapauskohteisesti tulee harkittavaksi myös tutkintapyynnön tekeminen poliisille. YSL 188 §:n mukaan valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus 224 ja 225 §:ssä tarkoitettua teosta tai laiminlyönnistä (mm. ympäristön turmeleminen) poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet

huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

7. VALVONTASUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

Ympäristösihteeri tarkastaa ja päivittää valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman vuosittain. Vuosittaisessa päivityksessä lisätään valvontaohjelmaan mahdolliset uudet valvottavat kohteet ja poistetaan lopettaneet kohteet sekä tarkistetaan toteutuneet tarkastukset. Valvontasuunnitelman päivitykset käsitellään ympäristölautakunnassa, jos suunnitelmaan tehdään olennaisia sisällöllisiä muutoksia. Valvontasuunnitelman mukaiset toteutuneet tarkastusmäärät raportoidaan vuosittain ympäristölautakunnalle. Raportoinnin ja vuosikertomuksen muotoa kehitetään ja täydennetään tulevana vuosina resurssien ja työtilanteen mukaan.